

נב: מקום שנהגו פרק רביעי פסחים

מסורת הש"ס

ב א מ"י פ"ו מהלכות
שמיטה ט"ז ע"י
בא ב טס הלכה א'
בב ב טס הלכה ב'
בג ד מ"י פ"ה מהל'
שמיטה הלכה ח'
בד ה מ"י פ"ט מהל'
תעשר ע"י ובעט
כז ו מ"י פ"ה מהל'
שמיטה הלכה י"ח

רבינו חננאל

נתן התם שליש ארצות
לביעור כו' ולמה אמרו
שליש ארצות שיהיו
אוכלין כל אחת ואחת
עד שיכלה אחתן שבה,
שנאמר לבהמתך ולחיה
אשר בארצך, ופשוטה
הוא ח"ד פירות שיצאו
מארץ הרוץ לארץ
מתעשרין בכל מקום אחר,
ר' שמעון בן אלעזר אומר,
יחזרו למקום ויבטלו,
משום שנאמר בארצך
חיה כל בהמתך לאכול,
אוקשינן והא אפקיהו את
דדורשת בית לבהמתך
ולחיה אשר בארצך כל
זמן שהיה אוכלת בשדה
האכל גם אתה לבהמתך
מהם שיש לך בביתך
וכו' ושענין קרי ביה
בארץ, כלומר היה לו
לומר לבהמתך ולחיה
אשר בארצך, למה כתיב
בארצך ש"מ תהיה, אי
נמי בארץ, ביד רב ספרא
נטיק ספרין לחתיה ארין
גריבא דחמורא דשביעית,
אמר להו לרב כהנא
לובי' הונא בר אקא רב
איבא ככו דשעט סר
אבהו אם הלכתא בר
שיעון בן אלעזר דמערין
לחזרו פירות שביעית
לארץ ולבטלו התם א'
לא, רב הונא בר אקא
אמר הכי אמר ר' אבהו
אמר ר' אבהו רבי שמעון
בן אלעזר, אלא מתעשרין
בכל מקום שתון, ורב כהנא
אמר הילכתא כו' שמעון
בן אלעזר, אמר רב ספרא
נקוט דרב הונא בר אקא
בדין, כלומר זה שאמר
רבי אבהו אין הלכה בר
שמעון בן אלעזר הוא,
האמת, שמדקדק דברי
רבוחי ועמד בתון על
בורין, כרחבא דהור דייק
בין ר' שלא מתחליף
ולודעו ומזיל ומניע על פתח ביתו
ואומר לחמי בית ישראל מי שצריך
ליטול יטול וחזר ומכניס לתוך ביתו
הולך ואוכל עד שיכלה ואומר ר"י הא
דמשמע בכל מקום לאסור לאכול אחר
הניעור היינו משפחה בנימי צחוקת
שלא יכלו א"ה מפקיהו ומזילי מרשותו
שיאכל כל מי שירצה הן אדם והן חיה
ומת' להכניסו ולאכלו אחר הניעור:
רב ספרא אפי' גריבא דחמורא
מאי א"ה"י. הקשה ריב"א דתמן כפ"ו
דשביעית (משנה ה) אין מוליחין שמן
שריפה ופירות שביעית מן הארץ לח"ל ומיך דהתם מיירי לאכילה
ורב ספרא אפי' לקחוריה דיש מחורה שמומת' או נמי בשוגג הניחיל:
מפני

עד שיכבה אחריו שבה. פ"ה עד שכלה האחרונה שבארצותיה
והשלה ארצות שבכל אחת שוות הן ואין נראה דלא אינם
חלוקות למה שנהגו של ארצות בכל אחת ועוד קשה לר"י דתמן כפ"ט
דשביעית (מ"ב) של ארצות לביעור ושל ארצות בכל אחת עד שיכלה
האחרונה שבה ר"ש אומר לא אמרו
של ארצות אלא ביהודה מכלל דלחמא
קמא של ארצות חלוקות שכל אחת
חלוקה לביעור ור"ש נמי מודה להו
ביהודה לך י"ל דלאחרון שבה היינו
פירות שבה עד שיכלה אחרון שבה
ופירות שבעמק עד שיכלה אחרון
שבעמק וכן ששפילה עד שיכלה
אחרון ששפילה וצירושלמי יש אמר
לר' חיאל בר' עקיבא בשם ר' יוסי בר
מנינא שיעור לומר אין חיה שבה
גדילה בעמק ומה שבעמק אין גדילה
כזה ולפי זה משמע דהו מדלוריימא
ולא תיקשי הא דלמרינן בשמעמין
דלון חיה שביהודה גדילה על של גליל
דמירי אפי' מהר להו והיינו דמסקין
שגילה שמעמין דמירי אמר רש"י
סימן להרים מילין וכו' דנפקא מינה
נמי לג' ארצות שביהודה והא דלא
קאמר לקמן נפקא מינה לביעור משום
דחילוק הו' ושלפיה ועמק לא שייך
אלא ביהודה גרדלא דקדמינן נמסקת
שביעית גדילה אכל ביכורים ונחל
אתן שייכס בכל א"י ובגמ' דירושלמי
נמסקת שביעית עלה דההיא סימן
להרים מילין קאמר אית דנבי למימר
למדיק הדא איתמר פירוש לענין
של ארצות האחרות איתו סימן:

מיתבערין בב' מקום. פ"ה
שנתנין אותן למרמס
חיה ובהמה ולא נראה דהא מותרין
אחר ביעור לענין לביע' דתמן התם
(משנה ח) מי שהיו לו פירות שביעית
הגיע עת הניעור מחלקן מוון של
סעודות לכל אחד עניים אוכלים אחר
הניעור ולא עשירים דכרי ר' יהודה
ר' יוסי אומר אחר עשירי או עשירים
אוכלים אחר הניעור ובמסקתא קמי
מי שיש לו פירות שביעית והגיע עת
הניעור מחלק מהן לשפיתו ולקרוביו
ולודעו ומזיל ומניע על פתח ביתו
ואומר לחמי בית ישראל מי שצריך
ליטול יטול וחזר ומכניס לתוך ביתו
הולך ואוכל עד שיכלה ואומר ר"י הא
דמשמע בכל מקום לאסור לאכול אחר
הניעור היינו משפחה בנימי צחוקת
שלא יכלו א"ה מפקיהו ומזילי מרשותו
שיאכל כל מי שירצה הן אדם והן חיה
ומת' להכניסו ולאכלו אחר הניעור:
רב ספרא אפי' גריבא דחמורא
מאי א"ה"י. הקשה ריב"א דתמן כפ"ו
דשביעית (משנה ה) אין מוליחין שמן
שריפה ופירות שביעית מן הארץ לח"ל ומיך דהתם מיירי לאכילה
ורב ספרא אפי' לקחוריה דיש מחורה שמומת' או נמי בשוגג הניחיל:
מפני

אוכלין על של בין הכיפין ואין אוכלין על
שבין השיצין. ה"ת התם "שלוש ארצות לביעור
יהודה ועבר הירדן וגליל ושלוש ארצות בכל
אחת ואחת יולמה אמרו שלש ארצות לביעור
שיהיו אוכלין בכל אחת ואחת עד שיכלה
האחרון שבה מכל הני מילי אמר רב חמא
בר עוקבא א"ר יוסי בר הנינא י"א אמר קרא
ולבהמתך ולחיה אשר בארצך יכל זמן שהיה
אוכלת מן השדה האכל לבהמה שבבית
כלה לחיה אשר בשדה כלה לבהמתך מן
הבית וגמירי דאין חיה שביהודה גדילה על
פירות שבגליל ואין חיה שבגליל גדילה על
פירות שביהודה ת"ר פירות שיצאו מארץ
ישראל לחוצה לארץ מתבערין בכל מקום
שהן רשב"א אומר יחזרו למקומן ויחבעור
משום שנאמר בארצך הא אפקיהו קרי ביה
בארץ בארצך אי נמי מאשר בארצך רב
ספרא נפק מארץ ישראל לחוצה לארץ הוה
בהדיה גריבא דחמורא דשביעית לוו בהדיה
רב הונא ברביה רב אקא ורב כהנא אמר
להו איבא דשמייע ליה מינה דרבי אבהו
הלכה כר"ש בן אלעזר או לא א"ל רב כהנא
הכי א"ר אבהו הלכה כר' שמעון בן אלעזר
א"ל רב הונא ברביה רב אקא הכי א"ר אבהו
אין הלכה כרשב"א אמר רב ספרא נקוט הא
כללא דרב הונא בידך דדייקי וגמר שמעיתא
מפומיה דרביה כרחבה דפומבדיתא דראמר
רחבה אמר רב יהודה הר הבית סמיו כפול
היה סמיו לפניו מסמיו קרי עליה רב יוסף
עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו כל המוקל
לו מגיד לו ר' אילעאי קן כפנייתא דשביעית
היכי עביד הכי ילאכלה אמר רחמנא ולא
להפסד וכי תימא הני מילי היבא דנחית
לפירא אבל היבא דלא נחית לפירא לא והאמר
רב נחמן אמר רבה בר אבהו "הני מתחלי
דערלה אסירי הואיל ונעשו שומר לפירי
ושומר לפירי אימת הוה בכופרי וקא קרי להו
פירי ר"נ דאמר כר' יוסי דתנן רבי יוסי אומר
סמדר אסור מפני שהוא פירי הפליגי רבנן
עליה מתקוף לה רב שימי מנדרעדא ומי
פליגי רבנן עליה דרבי יוסי בשאר אילנות
והא ה"ת מואימתי אין קוצצין את האילנות
בשביעית ב"ש אומרים כל האילנות משיוציאו
וב"ה אומרים יחרובין משישרשו והגפנים
משיגרעו

אוכלין על של בין הכיפין. דרך דקלים להיות צעקין קוליס סביב
והיינו שישם והן הן ודמלא עליו של עשירין סכדון סביב
כמות תמרים ושכירות מנשב התמרים ונפלין ונפלין בלחין כיפין
ולמטה צעיקין וקאמר רבן שמעון דכל זמן שמזיין כיפין אוכלין
מזאתן שצביה אכל אין אוכלין מן
הבית על סמך אותן שצעיקין לפי שאין
המיה יכולה ליעול מפני הקוליס.
ומתניין הכי קאמר מנא קמא ללה
לגמרי אף מנין השיצין חייב לבער
אכל מלו מן הכיפין ועדיין יש צעיקין
אינו חייב לבער רבי יהודה אומר לא
והבא לך אף אתה ממקום הראוי
ליעול ולא ממנא ולחומרק אחרה רבי
יהודה: של ארצות. בארץ ישראל
חלוקות זו מזו לענין ביעור שאין זו
סומכת על זו משכלו זה ואפי' של
כלו צמיחתה: ושלו ארצות בכל אחת
ואחת. שחלוקות צמיחה קיום פירותיהן
שפירותיהן כלות של זו קודם לזו
ואפי"כ צעיקו כולן אחת לביעור
דמפרסד וזו: ולמה אמרו של
ארצות. הואיל ושל ארצות לכל אחת
הרי כן משע ארצות למאי הילכתא
אמרו של ארצות לביעור ותו לא:
שהיו אוכלין בכל אחת. עשאום שלש
שכל אחת מהן כלילי הן אחת אוכלין
בכל אחת ואחת מהשלח חלוקות
לביעור עד שיכלה האחרון שששל
ארצותיה אוכלין ביהודה עד שיכלה
אחרון שששל ארצותיה וכן בעבר
הירדן וכן בגליל: מנא סני מילי.
דלאוכלין ביכורים עד שיכלה אחרון
שששל ארצות שנה אכל אין אוכלין
ביהודה ע"י אותן שגבלי: וגמירי.

תורה אור השלם

1. ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל הבהמה לאכל.
2. עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו כי רוח ונונים ההגעה והזו מתחת אלהיהם: הושע ר' יב

גליון הש"ס

הש"ס י"ה ששיצאו
תחילת הדין. מין כנסי
בכרת לו פ"ב דיה
משילוח:

לעזר רש"י

אשיש"ר. פחות והפ"ו.

מוסף רש"י

כלה לחיה. לטון
זכו, כמו (ברכות)
(ק) עש כלל לומר
כלה אוכלת:
(י) כלל לבהמתך.
כמו (הכלל טו) כל
במהם כלל לפי שכל
דייקי וגמר שמעיתא
מפומיה דרביה. היא
מדקדק בלשון רבי וקובע
כי שמינן: וברכות ג'
ברבחה. שהיא מדקדק
בלשון רבי ואומר סמיו
כפול היה, ואפי"כ שכללן
משה קריה אטעבא
כפסחים וביטור על ג'
האלטעבא. הוא מדקדק
בלשון רבי ולא אמר
אלטעבא כפולה הימא. כי
סומדן הא דרבנא מתלמד
רבי יהודה דייק ספיק
דברותיה או מדברי יהודה
אי מדרי יהודה, וקשה ל'
נטיה טובא. מה דלחמא
לא ראה רבי יהודה מיימי,
לא רבי יהודה כי אלטעבא
ולא ר' יהודה נשאה, ועוד
כטויה אמוראי מן דייקי
לומר דבר כשם אמוראי,
ועוד ליכא למימר מהא
גלא ספיק דברותיה
וברכות ש"ס. סמיו כפול.
אלטעבא ו' לפי שמו
דיקדק עול לשבט
(שם) אלטעבא סמיו סמיו
תקמא ונתן איתו היקף
ער אמר וליכא ר' וכו'.

יוסי מן שנה ללל סמדר קרי מר ואמר משום עלה (שם) ופליגי רבנן עליה. והכלה כניס (שם). כשאר אילנות.
מן הן העניים (שם). משיצאו. את הפ"ה (שם).

אבל כפנייתו עדין
פירוש צבאן דערלה אסירי הואיל ונעשו שומר לפירי, והני
הוא קרי להו פרי. ושענין רב נחמן רבין
וי"א אמר סמדר אסור סמיו שהוא פרי, ופליגי רבנן עליה ואמר כל כי הוא נגזא אינן פרי, ור' אילא קרין כפנייתא כרבנן דפליגי רבנן עליה
דר' יוסי בכל האילנות, והתנן בשביעית סוף פ"ג מואימתי אין קוצצין את האילנות בשביעית, ב"ש אומרים כל האילנות משיוציאו, וב"ה אומרים יחרובין משיצאו, ופליגי רבנן עליה, והויחוס משיצאו, ושאר כל האילנות משיצאו,
דר' יוסי בכל האילנות, והתנן בשביעית סוף פ"ג מואימתי אין קוצצין את האילנות בשביעית, ב"ש אומרים כל האילנות משיצאו, וב"ה אומרים יחרובין משיצאו, ופליגי רבנן עליה, והויחוס משיצאו, ושאר כל האילנות משיצאו,